

PRIKAZI KNJIGA I ČASOPISA

Dante Gaeta: "O PRAVNOJ PRIRODI
BRODA" /Nature juridique du navire/

Članak je objavljen u časopisu "LE DROIT MARI-
TIME FRANÇAIS" br.198/1965, str.337.

Pisac ističe kako misao o brodu kao pravnoj oso-
bi /koja je misao bila prihvaćena na Medjunarodnoj konfe-
renciji pomorskog prava u Ženevi 1892/ nije nikada zahvati-
la šire razmjere u doktrini i judikaturi.

Brod je sastavljena stvar koja je konstruirana
sjedinenjem ili koordinacijom više distinktnih i različi-
tih stvari, koje mogu u svako doba biti odvojene od zajed-
nice i ponovo poprimiti svoju vlastitu individualnost.

Uobičava se klasificirati brod u potkategoriju
rex connexae, tj. u kategoriju stvari koje su međusobno
spojene fizički /res compositae ex cohaerentibus/ na način
da formiraju organsku cjelinu. Iz ove koncepcije proizlazi
- dok traje ova veza - da različiti dijelovi broda ne mogu
sačinjavati poseban objekt prava.

Stvari koje sačinjavaju ovaj aglomerat nazivaju
se sastavni /bitni/ dijelovi /"parties constitutives" ili
"parties intégrantes"/. Oni su uvijek različitih karakte-
ristika i vrijednosti koja nije proporcionalna cjelini.

Dijelovi broda koje rimsko pravo uspoređuje sa
dijelovima ljudskog tijela i koje definira kao quasi mem-
bra navis /Omnia quae conjuncta sunt navi, veluti guberna-
cula, malus, antemnae, velum quasi membra navis sunt/ je-
su slijedeći: trup, propeler, kormilo, motor, jarboli
/naves sine malo inutiles essent; ideoque pars navis habe-
tur/, jedra, kompas. Najvažniji dijelovi su trup i mašine.
Prioritet treba dati trupu, ali ne, naravno, u smislu da
trup mora biti smatran kao glavni dio u odnosu na ostale
dijelove.

Brod kao res connexa zadržava identitet i kada
se postepeno mijenja supstitucijom svih elemenata i svih
akcesornosti od kojih je komponiran. U ovakvoj pretpostav-
ci živi njegova individualnost. Inače, u slučaju da brod
bude kompletno demoliran, njegova individualnost je pres-
tala jednom zauvijek, i ne može biti oživljena rekonstruk-
cijom od istog materijala od kojeg je bio prethodno sasta-
vljen.

Pripadnosti ili pertinencije distingviraju se od
dijelova jedne sastavljene stvari /citira čl.817. Codice

civile i čl.246. Codice della navigazione/. Budući da je veza između dijelova koneksne stvari /membra navis/ općenito materijalna činjenica, povezanost između pripadnosti i glavne stvari uvijek je idealna i može biti predstavljena kao odnos zavisnosti u čisto ekonomskom i socijalnom smislu. Pertinencija, dakle, ne gubi svoju individualnost.

Autor ističe da Codice della navigazione u čl.247. i 248. zadržava poseban režim u odnosu na pripadnosti /u skladu sa čl.818-819. Codice civile/ za sve pripadnosti, te smatra da je ovakav traitement kompletniji od čl.478. Handelsgesetzbuch koji specificira da i šalupe moraju biti smatrane kao pripadnosti /Zugehör/ broda i da se u sumnji smatraju kao objekti pripadnosti koji se nalaze u brodskom inventaru /napominjemo da naša Uredba sa zakonskom snagom o stvarnim pravima na brodu i pomorskim privilegijima 1939. u st.2, § 1. definira pripadak brodu kao stvar koja je trajno namijenjena upotrebi broda, čak i ako je privremeno odijeljena od broda, a u dvojbi se pripadkom smatraju sve stvari koje su upisane u knjizi brodskog inventara; v. i čl.294 OZ-a/.

Neki predmet može postati pertinencija ako je namijenjen dugotrajnoj /durable/ upotrebi. Ovaj uvjet, koji uostalom ne treba tumačiti jedino u smislu permanentnosti, mora proizlaziti iz objektivnih elemenata, bilo iz prirode ili uobičajene upotrebe predmeta, bilo iz njegove namjene. Na primjer, uređaj koji je instaliran na brodu kao probni ne može se smatrati pertinencijom. Namjena nekog predmeta kao pertinencije izvire iz njegovog materijalnog položaja na brodu. Ali jednom kad je takav predmet postavljen na brod, on ne gubi kvalitet pripadnosti ako je privremeno odvojen od broda, na primjer radi reparature u brodogradilištu ili tvornici.

Tvrdilo se da se zajednica broda i njegovih akcesornosti smatra kao universitas facti ili rerum, ali je osnovanost ove koncepcije u posljednje vrijeme odbačena. Kod universitas rerum /skup tjelesnih stvari/ imamo više autonomnih predmeta, homogenih, koji imaju vlastitu individualnost, spojenih međusobno zajedničkom namjenom. Ovi predmeti koji su konstitutivni elementi "universitas", koji se nalaze u položaju egaliteta /ne postoji glavni predmet/ i u recipročnoj međuzavisnosti, ne smiju biti konfundirani s akcesorijima koji nisu obuhvaćeni zajedničkom /općom/ namjenom, nego su zavisni i subordinirani namjeni broda.

Aksesornosti mogu i nedostajati, ali brod i dalje postoji, a ako pojedini predmeti koji sačinjavaju "universitas" prestaju egzistirati, konkretan skup tjelesnih stvari više ne postoji.

Talijanska doktrina prihvaća sada gotovo jednostavno formulu Casanove koja tretira kao "jedinstvo pertinencije" /"unité pertinentielle"/ zajednicu koju formira brod sa svojim pripadnostima.